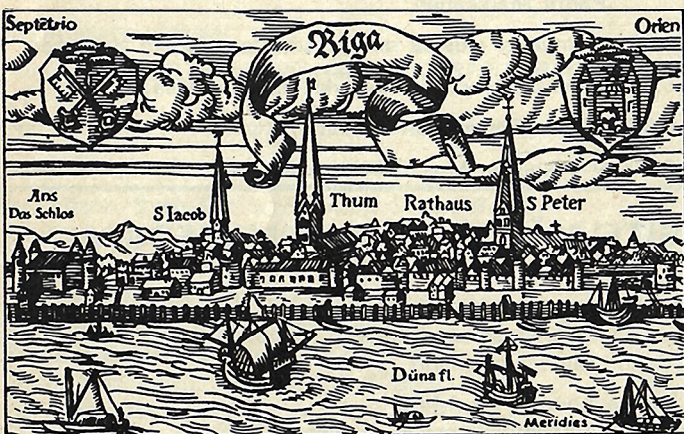


# RIIAN TEKNILLISIÄ MUSEOITA

**Riika, Latvian Sosialistisen Neuvostotasavallan pääkaupunki, on 835 000 asukkaan suuruinen ja hyvin mielenkiintoisen historian omaava kaupunki. Riian kahdenkymmenen museon joukossa on laitoksia, joissa esitellään tekniikkaa. Varsinaista teknillistä museota ei Riiassa ole.**

Kaupungin keskusta on Daugava-joen eli suomalaisittain Väinäjoen varrella 15 kilometrin päässä Itämerestä. Kaupungin virallisena syntymävuotena pidetään vuotta 1200. Tuolloin nimittäin Piispa Albertin johtamat saksalaiset ristiritarit perustivat kauppiaspiirit, maaorjuuttajien tukikohtaan. Kaupungin edullinen sijainti lännestä itään johtavan vesitien varrella teki siitä hyvän kauppapaikan, jonka olivat jo aikaisemmin huomanneet lätiläisten ja liiviläisten muinaisheimot.

Linnoja, luostareita, kirkkoja ja kauppiaiden taloja nousi ja Riiasta tuli Itämeren piirissä tärkeä hansakaupunki. Perustamisaikojen korttelit ja kadut ovat säilyneet hieman muuttuneina tähän asti. 'Vanha Riika' on 40 hehtaarin kokoinen, runsaasti arkkitehtonisia muistomerkkejä sisältävä kaupunginosa. Yksi merkittävimpiä nähtävyyksiä on Domin tuomiokirkko (rakentaminen alkoi v. 1211). Se muodostaa lähes kaikkia historiallisia arkkitehtonisia tyyliä: roomanista, goottilaista, renessanssia, barokkia ja klassismia, sillä siihen on vuosisatojen mittaan tehty jatkuvasti lisäyksiä aina 1800-luvulle asti. Kirkosta löytyvät yhdet maailman parhaimmista uruista, rakennettu v. 1883–1884. Entistämistöiden yhteydessä kaksikymmentä vuotta sitten kirkkoon tehtiin 1500-paikkainen konserttisali. Kauniit lasimaalaukset ja juhlat holvikaaret kuuluvat asiaan.



Riika 1600-luvulla. "Kosmographie", Sebastian Münster.

## Riian kaupunginmuseossa on meriosasto

Domin tuomiokirkon takana, kirkon luostarirakennuksessa, ikäänkuin hieman piilossa, sijaitsee Palastakatu 4:ssä (Palasta lela 4) Riian kaupungin ja merenkulun historian museo (latviaksi: Riigas veestures un kugnieciibas muzejs).

Museo esittää havainnollisesti neljällä osastollaan, joita ovat arkeologian, historian, sosialistisen rakennustyön ja merenkulun osastot, kaupungin menneisyyttä. Siellä on esillä muun muassa hansakaupunkien kartta. Väinäjoen jokihaarasta on löydetty lähes 20-metrinen puualuksen rungon jäänteet kaarineen ja keularankoinen sekä parimetrinen puuankkuri painokivineen. Nämä ovat omassa salissaan.

Varsinaisessa merenkulkuosastossa, joka on noin 10x10 metrin kokoinen sali, on kaikkiaan viisi suurehkoa, 1-2 metrin pituista laivamallia vitriineissään. Joukossa on sekä purjelaivoja että myös Riiassa rakennettu 20-luvun höyrylaivamalli. Vanhat navigointilaitteet kuuluvat nähtävyyksiin.

## Holografeja

Riian kaupungin ja merenkulun historian museossa on Riian historian tärkeiden miesten kymmenkunta kasvokuvaa luonnollisen kokoisina kolmiulotteisina holografikuvina – ensimmäiset näkemäni holografiamuseosovellutukset. Noin puoli metriä sivultaan ja 5 millimetrin paksuiset 'lasitaulut' vaikuttivat ikäänkuin parinkolmenkymmenen senttimetrin syvyyksiltä lasivitriineiltä, joissa pronssipäät olivat näennäisesti sisällä. Hyvin hämmästyttävä kokemus ja oivallinen idea museokäyttöön. Englantilaisen Dennis Gabor'in v. 47 keksimää menetelmää on Leningradin ja Moskovan tieteellisissä instituuteissa voimakkaasti kehitetty. Fyysikko Dennis Gabor sai keksinnöstään Nobelin palkinnon v. 71.

Museossa on esitteillä v. 1566 Riiassa rakennettu 1,5 metrin pituinen pronssitykki puurunkoinen ja -pyöreinen. Riiassa valmistettiin Russo-Balt -merkkisiä henkilöautoja v. 1908 lähtien vuoteen 1913 saakka yli 600 kappaletta. Auton noin 40 cm:n pituinen pienoismalli on museossa kertomassa riikalaisen autonrakennustaidon alkuhistoriaa.

Eräässä suhteessa tämä merenkulun sisältävä museo on harvinainen: se on Latvian vanhin museo, perustettu jo v. 1773. Se on toiseksi suosituin Latvian museoista ja vuotuinen kävijämäärä on peräti 400 000 vierailijaa.

## Teollisuusnäyttely

Ei museo, mutta merkittävä nykyisten teknillisten ym. tuotteiden pysyvä näyttelyfoorumi on 'Latvian Sosialistisen Neuvostotasavallan kansantalouden saavutusten näyttely', jonka kaltaisia on kaikissa 14:ssä muussakin neuvostotasavallassa.

Se sijaitsee noin 8 kilometrin päässä keskustasta Mežapark'issa eli Metsäpuistossa. Latvian teollisuustuotantoa esitellään useissa näyttelyrakennuksissa ja kävijä saa nopeasti tiedon, mitä Latvia tuottaa. Esitteitä ja hintatietoja ei ole.

Päärakennus on kolmikerroksinen ja siellä ovat omissa osastoissaan tekstiilit, parfyymit, juomat, kone- ja sähköala. Esimäisessä kerroksessa oli 'RAF Latvija' -pienoissuuri, mopot ja sähkövetureiden pienoismallit. Riika on Latvian kone-, sähkö- ym. teollisuuskeskus.

Huonekaluilla on erillinen rakennuksensa. Onpa kolhoosilaisomakotitalokin näyttelyssä nähtävänä, myös sisältä.

Kansantalousnäyttelyn päärakennuksen takana on Suurlava, joka on laululava, millä samanaikaisesti voi esiintyä yli kymmenentuhatta laulajaa ja noin 300 tanssiparia. Laulujuhlaperinte on Baltian maille perinteistä: Latviassa niitä pidetään joka viides vuosi ja ne ovat alkaneet v. 1873. Teollisuusnäyttely ja laululava olivat hyvin kiinnostavat nähtävyydet.





*Kansantalouden saavutusten näyttely esittää Latvian nykyistä teollisuustuotantoa. Päärakennuksessa on nähtävillä muun muassa RAF Latvija -pienoisbussi, mopoja, sähkövetureiden pienoismalleja sekä radioita ja televisioita.*

*Varsin tyylikkäästään vuonna 1976 sarjavalmistukseen tulleet, uudessa niitä varten rakennetussa tehtaassa, Jelgavan kaupungissa 40 kilometrin päässä Riiassa, valmistuvat 11+1 hengen pienoisbussit muodostavat 'reittibussi'-liikenteen kaluston.*

*Kuljetusjärjestelmä on Suomen kaupungeissa tuntematon. 'Latvijat' kulkevat tiettyjä reittejään, ja matkustaja saa jäädä kyydistä missä haluaa. Taksa on halvimpaan joukkokuljetusmuotoon, raitiovaunuun (3 kopeekkaa), verrattuna kymmenkertainen (30 kopeekkaa = 1,80 markkaa).*

*Kuva: 4.10.80 PK.*

### **Planetaario kirkon kupolissa**

Pääkadun, Lenina lela'n, varrella aivan keskustassa sijaitsee keltainen, suuri 1700-luvulla rakennettu kirkko, jota kutsutaan nykyisin Tietotaloksi. Siinä on nimittäin kaksi tietoa jakavaa laitosta: elokuvateatteri ja toisessa kerroksessa kirkon kupolissa planetaario. Planetaario oli sijoitettu turistikartoissa museoluetteloon.

Tutustuin siinä esitettävään ohjelmaan, joka oli venäjänkielinen. Ohjelmat ovat vuoroin latvian eli lätin kielisiä ja vuoroin venäjänkielisiä. Ohjelma kesti tunti kymmenen minuuttia. Normaalia

*Perävaunulla varustetut johdinautot ovat Riialle tyypillisiä. Vain takimmaisesta vaunusta yhdistyy virroitin ajojohtoihin. Vaunujen välissä on ulkona hissiveräjää muistuttava este, jottei kii-*



*Riian kaupungin historian ja merenkulun historian museon rakennuksen tyylikäs tiilinen julkisivu.*

*Kuva: 5.10.80 PK.*

tähtitaivas esittelyä oli noin kolmannes ajasta lopun ollessa Neuvostoliiton avaruusteknologian esittelyä diakuvin. Pääsymaksu oli 30 kopeekkaa (n. 1,80 mk). Planetaario on hieman suurempi kuin Tampereen planetaario; sen paikkaluku on noin 150 henkilöä.

### **Tieteis-tekniistä informaatiota**

Teknilliseltä kannalta tarkasteltuna löytyy Riiaista, sen museoista, muutakin mielenkiintoista nähtävää: P. Stradinšin lääketieteen historiallinen museo (L.Paegles lela 1); Tieteis-tekniisen informaatio- ja propagandalaitoksen näyttelysali (Kesäkuun 17. päivän aukio 6, 17. Juunija Laukums, Domin tuomiokirkon edustan aukiolla); Latvian punaisten tarkka-ampujien museo (Tarkka-ampujien aukiolla) sekä riikalaisten automobillistien pieni automobiilikokoelma.

Näiden viimeksi mainittujen nähtävyyksien tutkiminen vaatiikin jo toisen käyntikerran Latvian pääkaupunkiin.

*reiset jalankulkijat pääse välistä oikaisemaan ja turvallisuuttaan vaarantamaan. Kuva otettu johdinauto 14:n päätepysäkillä noin 12 km:n päässä keskustasta koilliseen 4.10.80 (PK.).*

